

**ՀԱԿԱՆԻՇ ԲԱՌԵՐԻ ՈՃԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՄՈ
ՍԱՀՅԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
Խաչատրյան Ա. Հ.**

Հոդվածում քննվում են հականիշ բառերի ոճաստեղծ հնարավորությունները՝ ըստ Համո Սահյանի բանաստեղծությունների: Ընդհանրապես Սահյանի քնարերգության լեզուն բնորոշվում է բառերի ձևիմաստային խմբերի (հումանիշ, հականիշ, համանուն, հարանուն) հետաքրքիր դրսևորումների բազմազանությամբ և հաճախադեպությամբ: Հոդվածի նպատակն է հեղինակի ստեղծագործություններից առանձնացված օրինակների միջոցով ցույց տալ հականիշ բառերի ոճական արժեքը, դրանց դերը գեղարվեստական խոսքին հուզականություն ու պատկերավորություն հաղորդելու, բանաստեղծական ապրումները, զգացմունքներն ու մտորումներն արտահայտելու գործում:

Հականիշներն իրար հակադիր իմաստ արտահայտող բառեր և արտահայտություններ են, որոնք խոսքի որոշակի հատվածում միասնաբար հանդես գալու դեպքում օժտվում են արտահայտչական նշանակությամբ և հուզական նրբերանգներով: Համո Սահյանի ստեղծագործական ժառանգությունից առանձնացված են օրինակներ, որոնք հարուստ նյութ են հականիշների ոճական հնարավորություններն ուսումնասիրելու համար:

Հականիշների հիմնական և կարևոր ոճական արժեքն այն է, որ նրանց գործածության շնորհիվ խոսքի մեջ ստեղծվում է հակադրույթ (կամ հակադրություն): Սովորական հակադրությունների արդյունք չէ օքսիմորոնը: Այն այնպիսի բառակապակցություն է, որի բաղադրիչները իրար հակադիր, հաճախ նաև միմյանց բացառող ու անհամատեղելի հատկանիշներ են արտահայտում [2, էջ 107]: Օքսիմորոնից տարբերվում է հակասույթը: Վերջինիս բաղադրիչների կապակցությունն ազատ է և կարող է տարբեր արտահայտություններ ունենալ:

Ոճական տարբեր հնարավորություններով են օժտված լեզվական և խոսքային (համատեքստային) հականիշներները:

Բանալի բառեր. Համո Սահյան, հականիշներ, ոճական արժեք, բանաստեղծություններ, արտահայտչականություն, հակադիր իմաստ:

Ներածություն: Գրական ստեղծագործությունների լեզվի առանձնահատկությունը գեղարվեստական ոճն է: Այն պատկերավոր մտածողության դրսևորում է, որն իրականացվում է լեզվի արտահայտչամիջոցների կիրառմամբ, բառերի նպատակային ընտրությամբ և այլն: Գեղարվեստական խոսքում բառը որոշակի իմաստ արտահայտելուց բացի ունի ընթերցողի վրա գեղագիտական ազդեցություն գործելու նպատակ: Երբ բառը, ինչպես նաև հնչյունը, նախադասությունը, օժտված է լինում արտահայտչական երանգով, դառնում է ոճաբանության ուսումնասիրության միավոր՝ ոճույթ [1, էջ 7]: Բառը ոճաբանության համար հետաքրքրություն է ներկայացնում ոչ թե առանձին վերցրած, այլ խոսքում ունեցած իր դերի տեսակետից, որպես բովանդակության՝ մտքի ու զգացմունքի արտահայտման միջոց: Բառի դրսևորած ոճական առանձնահատկություններն ուսումնասիրելը նշանակում է անդրադառնալ նաև ձևիմաստային խմբերին (հոմանիշ, հականիշ, համանուն, հարանուն): Հականիշները ոճական կիրառությամբ կարող են հանդես գալ գրեթե բոլոր լեզվական ոճերում: Բայց հատկապես գեղարվեստական և հրապարակախոսական խոսքում է, որ դրանց ոճական արժեքը կատարյալ արտահայտություն ունի:

Հականիշները բառիմաստով պայմանավորված ոճաարտահայտչական միջոցներից են և սահմանվում են որպես իրար հակադիր իմաստ արտահայտող բառեր ու արտահայտություններ, որոնք խոսքի մեջ գործածվում են տարբեր նպատակներով ու ոճական տարբեր երանգներով [2, էջ 105]: Համո Սահյանի ստեղծագործություններում կարելի է գտնել գեղարվեստական պատկերներ ստեղծելու նպատակով հականիշ բառերի ինքնատիպ գործածության հետաքրքիր օրինակներ: Ընդհանրապես Սահյանի պոեզիան և՛ պարզ է, անզարդ, մատչելի ու ամբողջական, և՛ բարդ է ու խորհրդավոր, երբեմն՝ դժվարմեկնելի, լի ներքին հակասություններով: Ներկայացվող օրինակում Սահյանն ինքն է խոստովանում իր ստեղծած արվեստի հակասականությունը՝ դիմելով հականիշ բառերի և արտահայտությունների գործածությանը:

*Երգ իմ, նման ես քո ստեղծողին,
Նրա պես նոր ես, նրա պես հին ես,*

*Նրա պէս խաղաղ ու ջղային էս,
Դու բարդ հոգի էս ու պարզ մարմին էս
Ու երկու ոտքով կանգնած էս հողին:* [4, էջ 206]:

Հականիշ բառերի ոճական կիրառությունը պայմանավորող հիմնական հանգամանքը դրանց՝ իմաստով իրար հակադիր լինելն է [1, էջ 84]: Գործածվելով միևնույն խոսքաշարում՝ հականիշներն ասելիքին հաղորդում են բովանդակային խորք և արտահայտչականություն: Երբեմն հականիշների ենք դիմում երևույթն իր հնարավոր բոլոր երեսներով, նաև հակասական կողմերով ներկայացնելու համար:

*Հազար անգամ ապրել ու մեռել էս,
Խռովել էս, հաշտվել ու ներել էս,
Չափել էս բարձունքներն ու վիհերը
Եվ ատելն էս փորձել, և սիրելը:* [5, էջ 147]:

Ակնհայտ է, որ բերված օրինակներում խոսքի ոճական արտահայտչականությունը կրողը հականիշներն են:

Հականիշությունը դրսևորվում է ինչպես կիրառությունից դուրս, այնպես էլ կիրառության մեջ: Ըստ այդմ՝ լինում են **լեզվական** և **խոսքային** հականիշներ:

Լեզվական հականիշները, անկախ իրենց համատեքստային կիրառությունից, առանց խոսքային իրադրության արտահայտում են հակադիր իմաստներ և զուտ լեզվական իրողություններ են [2, էջ 106]:

*Ուշ հանդիպեցինք, շուտ ընկերացանք,
Առանք, տվեցինք և ընտելացանք
Քմահաճ բախտի տաքին ու պաղին* [5, էջ 188]:

Ընդգծված բառերի արտահայտած հասկացությունների հակադիր լինելը զգացվում է նաև կիրառությունից դուրս (*ուշ- շուտ, առնել- տալ, տաք-պաղ*): Մինչդեռ կան նաև այնպիսի հականիշներ, որոնք ինքնին, առանձին վերցրած, լեզվական մակարդակում իրար հակադիր իմաստներ չունեն, բայց որոշ կիրառություններում ձեռք են բերում իմաստային բազմապիսի երանգավորումներ, արտահայտում հականիշային գույգեր: Վերջիններս **խոսքային** հականիշներ են [2, էջ 106]:

*Թե խելքս գլխիս լիներ էն գլխից,
Ողորմած աստված, դեռ մորս գրկից
Քեզ կաղոթեի,
Որ դու այս մի բուռ շնորհքի տեղակ
Ինձ մի քանի բեռ բթություն տայիր,*

Որ ձևեր տայիր դու խորքի տեղակ

Եվ լույսի տեղակ

Հոգուս մի մամռոտ մթություն տայիր: [5, էջ 73]

Շնորհք-բթություն, մի բուռ-մի քանի բեռ, ձևեր-խորք, խիղճ-գոռություն, ամոթ-հոռություն, խոնավ խոհ-մտքի շխկշխկան չորություն բառերի և բառակապակցությունների արտահայտած իմաստի հակադիր լինելը դրսևորվում է միայն բերված բանաստեղծական հատվածում, և լեզվական մակարդակում իրար նկատմամբ հակադրական հարաբերություններ չունեցող բառեր ու կապակցություններ են: Ս. Մելքոնյանի «Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության» գրքում լեզվական հականիշներն անվանվում են բուն կամ համագործածական, իսկ խոսքային հականիշները կոչվում են համատեքստային կամ անհատական հականիշներ [1, էջ 83]: Իհարկե, համատեքստային կամ անհատական հականիշները գեղարվեստական և ոճական արժեքով առավել հարուստ են, և դրանց միջոցով ստեղծված հակադրույթը միտքը, զգացմունքը արտահայտում են է՛լ ավելի արտահայտիչ, կենդանի ձևով:

Հականիշների համատեղ գործածությամբ ստեղծվող ոճական դարձույթներից է հակադրությունը: Հակադրությունը կամ հակադրույթը (հունարեն antithesis-հակադրում) իմաստով հակադիր արտահայտությունների կամ բառերի (հականիշների) գուգորդումն է խոսքային նույն հատվածում: Այն ոճական այնպիսի արտահայտչամիջոց է, երբ խոսքի մեջ գործածվում են իրար հակադիր, բացասող, իրար ներհակ հատկանիշներ, առարկաներ՝ իրենց համապատասխան հականիշ բառերով՝ դրանով իսկ արտահայտելով և ցայտուն դարձնելով խոսողի (գրողի) վերաբերմունքն ու գնահատականը նշված առարկաների, երևույթների ու հատկանիշների նկատմամբ [2, էջ 107]:

Մերթ ծաղկեցի այս հողի հետ,

Մերթ այս հողում կորա անհետ,-

Աշխարհ գալով ծնվողի հետ,

Մեռնողի հետ ինձ թաղելով... [7, էջ 422]

Եթե հատուկ միտում կա առավել ընդգծելու հակադրականությունը, նույնարմատ հականիշների օգտագործմամբ շեշտվում է կրկնակի բաղադրիչի իմաստը.

Նեղվում եմ, խփում են կրծքիս,

Ես գոհ եմ, իրենք են դժգոհ:

Ներում եմ, նստում են գլխիս,

Ես գոհ եմ, իրենք են դժգոհ: [5, էջ 116]

Հականիշ բառերով պայմանավորված հակադրությունն առավել ուժեղ է լինում, երբ բուն հակադրություն արտահայտող բառերն իրենց հերթին ունենում են հականիշ բառերով արտահայտված լրացումներ [1, էջ 84]: Նման դեպքերում թվում է, թե առկա է կրկնակի հակադրություն, բայց իրականում ստեղծվում է խորքային հակադրություն.

Օրորոցից եմ բերել

Անարցունք լացը նրա,

Եվ ժպիտներն արցունքոտ

Օրորոցից եմ բերել: [7, էջ 250]:

Հականիշները միշտ չէ, որ նույն նախադասության կազմում են լինում: Չափածո խոսքում դրանք կարող են տարբեր տների մեջ հանդես գալ [1, էջ 85]:

Բախտի խորհրդով եկանք-մոտեցանք,

Եվ մոտենալով այնքան հեռացանք,

Որ ետ կանչելու էլ բառ չմնաց:

Բախտի խորհրդով թողինք-հեռացանք,

Եվ հեռանալով այնքան մոտեցանք,

Որ բաժանվելու հնար չմնաց: [5, էջ 71]:

Երբեմն հականիշներին ենք դիմում անվանելու համար այնպիսի հասկացություն կամ երևույթ, որը որոշակի անվանում չունի, ոչ այս է, ոչ այն. միջին օղակ է: Այս դեպքում խոսքի հեղինակը դիմում է միաժամանակ երկու ծայրահեղ նշանակիչների ժխտմանը. դրան նա հասնում է կրկնակի ժխտման միջոցով: «Եզրային» գնահատականները չեզոքանում են, բերվում են հակադրության նշաձողի միջին որակի, միջինացված նորմի [3, էջ 233].

Ոչ կարգին քնել եմ աշխարհում,

Ոչ կարգին արթուն եմ մնացել,

Ոչ տուն եմ ունեցել մի կարգին,

Ոչ կարգին անտուն եմ մնացել: [4, էջ 333]

Առանձնացնենք նաև հականիշների կիրառություններ, որոնց արտահայտած հակադրությունը թույլ է: Սովորաբար այդպես է լինում, երբ հականիշ բառերից մեկը ժխտական, մյուսը հաստատական ձևով է օգտագործված լինում: Հականիշները կապված են լինում միասնության կամ երբեմն էլ տրոհական հարաբերությամբ: [1, էջ 87]

Աի, այս անսեր աշխարհում

Ինչքան սերեր ունեցա:

Ինչքան տերեր ունեցա

Ես այս անտեր աշխարհում: [5, էջ 370]

Թույլ հակադրությամբ գործածություններից առանձնապես ուշագրավն այն է, երբ հականիշներով ոչ թե հակադրություն, այլ ամբողջի գաղափար է արտահայտվում. [1, էջ 87]

Դու հողածին, դու և աստված

Դու և հաղթող, դու և պարտված,

Դու անտակ վիհ, դու և բարձունք,

Դու և ժպիտ, դու և արցունք: [5, էջ 57]

Բանաստեղծությունը վերնագրված է «Մարդ»: Ընդգծված և շարունակող տողերում հանդիպող հակադիր իմաստ արտահայտող հասկացությունների (տնակյաց-թափառիկ, խեղճ ու կրակ-անառիկ, հնամենի բնություն-գալիք) միջոցով բացահայտվում է մարդը՝ որպես հակասական միասնություն, որպես ներհակ ամբողջություն:

«Աշխարհն այնպես լույս ու մթին» բանաստեղծության բոլոր տողերը սկսվում են «Աշխարհն այնպես» արտահայտությամբ, որին հաջորդող հականիշ գույգերի միջոցով (*լույս-մթին, պարզ-խրթին, հանդարտ ու խոր-հոգնածխոր, շիտակ-ծուռ, մեղմ-դաժան, միակտուր-բաժան-բաժան, խենթ-խելոք, մենք ու մերոնք-խորթ ու օտար, մենակ ու լուռ-հաղորդական, ահագարհուր-անօգնական, շոշափելի-անիրական, չվերձանված-հասկանալի*) ստեղծվում է աշխարհի հակասականության ու անտրոսիկի ամբողջության պատկերը [7, էջ 480]:

Հաջորդ օրինակում հականիշների գործածության նպատակը հակադրությամբ այս կամ այն երևույթը, իրողությունը շեշտելը, առանձնացնելն է.

Այս, ինձ ծլել չթողին,

Էլ ուր մնաց կանաչել,

Ծանոթանալ չթողին,

Էլ ուր մնաց ճանաչել:

Ինձ հառաչել չթողին,

Էլ ուր մնաց շառաչել: [4, էջ 248]

Հականիշ բառերի կարևոր գործածություններից մեկն էլ այն է, որ ստեղծում են օքսիմորոն՝ նրբաբանություն (հունարեն oxymoron բառից է, որ նշանակում է սրամիտ անմտություն) [1, էջ 86]: Այս ոճական միջոցով առարկան, երևույթը բնութագրվում են իրենց բովանդակության հակառակ հատկանիշներով, և հենց դրանով էլ խոսքը դառնում է թարմ, ինքնատիպ.

Եվ ինչ է տվել ինձ բնությունը,-

Հավիտյան նորոգ իր հնությունը [5, էջ 106]:

Նորոգ հնություն, բիրտ քնքշանք, վախենալու խիզախություն, տառապանքի ուրախություն, անկրկնելի կրկնություն, ամենագորեղ անգորություն, փոքրիկ մեծություն, համառ հեզություն, կիրթ վայրենություն, ակնթարթային հավիտենություն, անսահման սահման, արցունքոտ ժպիտներ, արցունքոտ ծիծաղ. սրանք տարբեր բանաստեղծություններից դուրս գրված օքսիմորոններ են, որոնք առաջին հայացքից կարող են անտրամաբանական թվալ, բայց իրականում դրանք իմաստին խորություն են հաղորդում: «Հարկավոր չէին» վերնագրված բանաստեղծությունն ամբողջությամբ կառուցվում է օքսիմորոնների միջոցով՝ ստեղծելով ապրած ժամանակի, ձախողված հարաբերության, բաժանումի ցավի ու ավստասանքի տրամադրություն:

Հարկավոր չէին ոչ ինձ, ոչ էլ քեզ

Ոչ իմ անհամեստ համեստությունը,

Ոչ իմ անիմաստ իմաստությունը...[4, էջ 194]

Նույն բանաստեղծության հաջորդ տողերում Սահյանը ստեղծում է տրամաբանորեն անհամադրելի իմաստային միավորների պատկերավոր համադրություն *մտերմական խորություն, հաջողակ ձախորդություն, ինքնիշխան ձորտություն, նզովյալ օրհնություն, անօգնական օգնություն, անդաշնագիր դաշնություն, անջատված միասնություն, անսկեսուր հարսնություն, շիտակ թարսություն, բարդ պարզություն, ընդարձակ նեղություն, մեղավոր անմեղություն, անտիրական տեղ ու տուն, տիրական անտերություն, հաղթանակած պարտություն, պարտված հաղթություն* օքսիմորոնների միջոցով՝ ասելիքին հաղորդելով բովանդակային խորք, թարմություն և նուրբ հեզանք:

Օքսիմորոնից պետք է տարբերել հականիշ բառերի այնպիսի գործածությունը, երբ բնորոշը ոչ այնքան հասկացությունների անհամատեղելիությունն է, որքան փոխադարձ ժխտումը, բացառումը: Նման դեպքերում բառերի կապակցությունների մեջ ակնհայտ է տրամաբանական հակասությունը: Հականիշների այդպիսի կիրառությունը կոչվում է **հակասույթ** [1, էջ 87]: Եթե օքսիմորոն կազմող հականիշ բառերը գերազանցապես որոշիչ-որոշյալի հարաբերությամբ են կապվում, ապա հակասույթի բաղադրիչների կապակցությունը միանգամայն ազատ է և կարող է բազմազան արտահայտություն ունենալ:

...Որ սուտ սերմեր կան ճշմարիտ հողում

Չեմ կարող չասել, որ նախաստեղծման

*Թթխմոր օրվանից ի վեր
Փոքրերը շատ են մեծին չարչարում,*

Ու վատ բաներ կան այս լավ աշխարհում: [5, էջ 32]

Առանձնացնենք հականիշ բառերի ևս մեկ հետաքրքիր ոճական կիրառություն, որտեղ հակադրությունը կառուցված է հակադիր իմաստ ունեցող ոչ թե երկու, այլ երեք հասկացությունների միջոցով՝ ստեղծելով յուրօրինակ աստիճանավորում:

Մի տեղ իշխան ու տեր,

Մի տեղ համեստ հովիվ,

Մի տեղ ճորտ եմ եղել

Մեկին մոտ-մտերիմ,

Մեկին հազիվ ծանոթ,

Մեկին խորթ եմ եղել: [5, էջ 102]

Եզրակացություն: Այսպիսով, հայտնի է, որ Համո Սահյանը մշտապես ընդգծել է բանաստեղծության մեջ տողի, հանգի, անգամ մեկ բառի կարևորությունը: Այս համատեքստում կարևորվում է նաև հականիշ բառերի ոճական նշանակությունը: Սահյանական խոսքարվեստի բացառիկ գրավչության, միտքը, հույզը, ապրումը պոետական խոսքի ու պատկերի վերածելու բանաստեղծական վարպետության անբաժանելի մասերից մեկն էլ, անշուշտ, պայմանավորված է հականիշ բառերի ինքնատիպ գործածությամբ:

Մերթ ոտից գլուխ զարդեր եմ հագնում,

Մերթ այնպես անշուք, պարզ ու անզարդ եմ,

Մերթ քար ու քարափ, մերթ վայրի խոպան,

Մերթ կանաչ անտառ ու ցանած արտ եմ: [4, էջ 287]

Թեմային առնչվող օրինակները շատ են: Առանձնացնելով դրանցից մի քանիսը՝ փորձեցինք ցույց տալ հականիշների ոճական հնարավորությունները:

СТИЛИСТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ АНТОНИМОВ В СТИХАХ АМО САГЪЯНА

Хачатурян А. Г.

В рамках статьи предметом изучения становятся стилистически выраженные возможности антонимов на соответствующих примерах из стихотворений Амо Сагьяна.

Как отмечает профессор С. Мелконян, для определения стилистических закономерностей и правил, особое значение имеют примеры, их разнообразие (1, стр.4). Богатые примеры интересных проявлений стилистических особенностей лексико-семантических групп (синонимы, антонимы, омонимы, омографы) можно найти в стихах Амо Сагьяна.

Цель статьи заключается в изучении антонимов как вида семантической группы, рассмотрение их употребления в художественной речи Сагьяна как способа выражения поэтических эмоций, переживаний и мыслей.

Антонимы- это слова и выражения, имеющие против-положное значение, которые, встречаясь вместе в одном соответствующем отрезке речи, наделяются экспрессивным смыслом и эмоциональными оттенками. Подобраны примеры из творческого наследия Амо Сагьяна, которые являются богатым материалом для изучения стилистических возможностей антонимов.

Основное и важное стилистическое значение антонимов состоит в том, что благодаря их употреблению, в речи создаётся контраст. Оксюморон не является результатом обычных контрастов. Это такое словосочетание, компоненты которого выражают противоположные, часто взаимоисключающие и несовместимые признаки. От оксюморона отличается противоречие. Связь компонентов последнего свободна и может иметь разное выражение.

Лингвистические и словесные (контекстные) антонимы имеют разные стилистические возможности.

Ключевые слова: Амо Сагьян, антонимы, стилистическое значение, стихотворения, выразительность, противоположное значение.

STYLISTIC USE OF ANTONYMS IN HAMO SAHYAN'S POEMS

Khachatryan A. H.

Within the framework of the article, the stylistic expressive possibilities of antonyms become the object of study, based on the examples taken from Hamo Sahyan's poems.

As noted by Professor S. Melkonyan, for the definition of stylistic patterns and rules, examples and their variety are of particular importance. Rich examples of interesting expressions of stylistic features of semantic groups

(synonyms, antonyms, homophones, homographs) can be found in Hamo Sahyan's poems.

The purpose of the article is to study antonyms as a type of semantic group, to study their use in Sahyan's fiction speech as a way of expressing poetic emotions, feelings and thoughts.

Antonyms are words and expressions which have opposite meaning, and found together in the same corresponding segment of speech are endowed with expressive meaning and emotional nuances. Examples selected from Hamo Sahyan's creative heritage are rich material for studying the stylistic meanings of antonyms.

The main and important stylistic value of antonyms is that due to their use contrast is created in speech. The oxymoron is not the result of ordinary contrasts. It is a phrase, the components of which express opposite, often mutually exclusive and incompatible features. An oxymoron differs from a contradiction. The connection of the components of the latter is free and can have different expressions.

Linguistic and verbal (contextual) antonyms have different stylistic values.

Keywords: Hamo Sahyan, antonyms, stylistic value, poems, expressiveness, opposite meaning.

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մելքոնյան Ս. Ա. Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության: Երևան, «Լույս» հրատարակչություն: 1984: 248 էջ:
2. Եզեկյան Լ. Հայոց լեզու (երկրորդ, վերամշակված հրատարակություն): Երևան: Երևանի պետական համալսարանի հրատարակչություն: 2007: 402 էջ:
3. Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ: Երևան: ԵՊՀ հրատարակչություն: 2016: 512 էջ:
4. Համո Սահյան Երկեր երկու հատորով: Հատոր առաջին: Երևան: «Սովետական գրող» հրատարակչություն: 1984: 392 էջ:
5. Համո Սահյան Երկեր երկու հատորով: Հատոր երկրորդ: Երևան: «Սովետական գրող» հրատարակչություն: 1984: 441 էջ:
6. Համո Սահյան Դադձի ծաղիկ: Երևան: «Սովետական գրող» հրատարակչություն: 1986: 216 էջ:

7. Համո Սահյան Ընտրանի: Երևան: «Չանգակ» հրատարակչություն:
2017: 536 էջ:

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Խաչատրյան Ա. Հ. – դասախոս

Երևանի պետական կոնսերվատորիայի Գյումրու մասնաճյուղ

Էլ. փոստ maghaqyan.a@gmail.com

Ստացվել է խմբագրություն՝ 17.04.2023

Գրախոսվել է՝ 12.07.2023